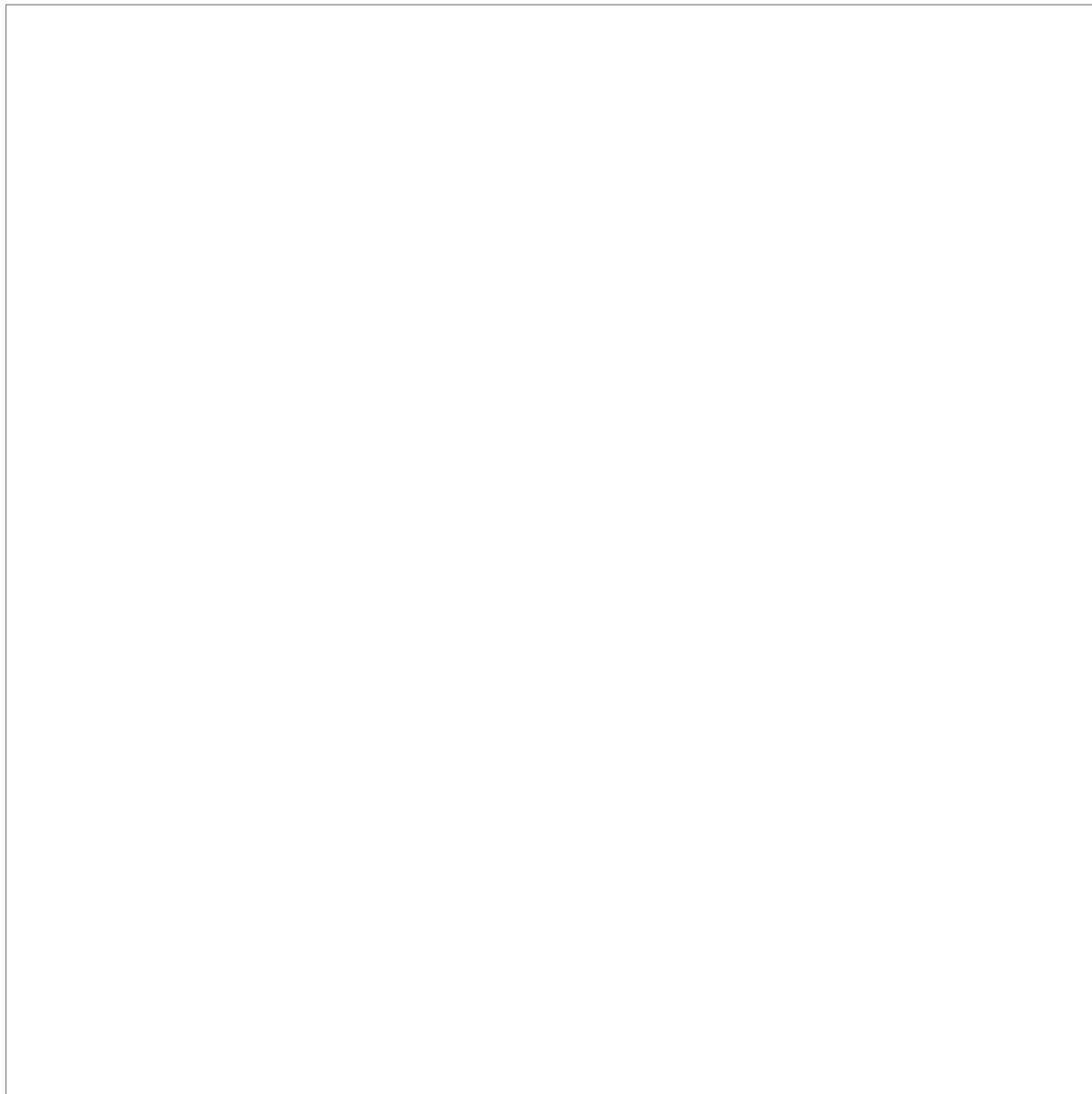

Monstrancja z Korzkwi

- Czas powstania 1640
- Miejsce powstania Małopolska
- Wymiary wysokość: 97 cm, szerokość: stopa: 25,2 x 22 cm
- Numer inwentarzowy D-101
- Muzeum [Muzeum Archidiecezjalne im. Kardynała Karola Wojtyły w Krakowie](#)
- Tematy [religijność](#)
- Technika [trybowanie](#), [kucie](#), [złocenie](#), [odlewanie](#), [cyzelowanie](#), [fakturowanie](#)
- Materiał [srebro](#)
- Fundator Stanisław Pękala
- Prawa do obiektu Muzeum Archidiecezjalne im. Kardynała Karola Wojtyły w Krakowie
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [katolicyzm](#), [liturgia](#), [złotnictwo](#), [rzemiosło](#), [3D](#), [Eucharystia](#), [barok](#), [kościół](#), [sztuka sakralna](#), [domena publiczna](#)

Monstrancja z Korzkwi jest przykładem żywotności form gotyckich i jednocześnie umiejętności łączenia

ich z barokowymi, nowoczesnymi w momencie jej powstania.

Monstrancja prezentuje typ wieżyczkowy. Posiada stopę na planie sześciolścia z płaszczem o trybowanej dekoracji — *Arma Christi* (określenie motywów symbolizujących mękę Jezusa Chrystusa) w chrząstkowo-małżowinowych kartuszach. Nodus monstrancji ma kształt gruszkowaty, zdobiony trzema odlanymi główkami aniołków. Część górna przyjmuje formę ażurowej, trójdzielnej wieżyczki z okrągłym *reservaculum* (repozytorium na hostię) w promienistej glorii. Po bokach dwa ażurowe pinakle z odlanymi figurkami aniołów z *Arma Christi* oraz figurkami Matki Boskiej i św. Jana Ewangelisty na ich szczytach. Ponad *reservaculum* zwieńczenie w formie wieżyczki (ażurowej) z posążkiem Matki Boskiej z Dzieciątkiem w promienistej mandorli oraz grupa Ukrzyżowania na jej szczycie.

Na stopie znajdują się dwie cechy kontrybucyjne (1806-1807). Na kryzje stopy wyryto napis fundacyjny: „STANISŁAW PEKAŁA Z KATARZYNA MAŁŻONKA SWOJĄ SPRAWILI NA CZEŚĆ I CHWAŁĘ PANV BOGV ANNO 1640”.

Monstrancja mogła być zmontowana z gotyckiej części górnej oraz XVII wiecznej stopy i trzonu. Istnieje również druga teoria, związana z tzw. „nawrotem do gotyku”, czyli często spotykanym w 1. poł. XVII wieku powrocie do wyrobu stylistycznie anachronicznych wówczas elementów. Jest to przykład długiego okresu produkcji tradycyjnych gotyckich monstrancji wieżyczkowych, gdyż monstrancje promieniste zaczęły pojawiać się w Małopolsce ok. połowy wieku XVII.

Opracowanie: Muzeum Archidiecezjalne im. Kardynała Karola Wojtyły w Krakowie, Redakcja WMM, © wszystkie prawa zastrzeżone

Bibliografia:

Marian Kornecki, *Monstrancja*, [w:] *Wawel 1000–2000*, t. II: *Skarby Archidiecezji Krakowskiej*, katalog wystawy w Muzeum Archidiecezjalnym w Krakowie, 05-09.2000, red. Józef Andrzej Nowobilski, Kraków 2000, kat. II/157, s. 180–181.

Złotniczy szyfr

Przedmioty ze stopów metali szlachetnych były zazwyczaj opatrzone wybijanymi puncą (narzędzie złotnicze) znakami, tzw. cechami. Pojawienie się ich na wyrobach złotniczych, ich liczba i znaczenie związane były z rozporządzeniami wydawanymi przez cechy rzemieślnicze, następnie również przez władze miejskie i państwowe. Te niewielkie znaki z liczbami i przedstawieniami ujętymi w różnokształtne pola, które przypominają nieraz ubytki, są niezwykle cennym źródłem informacji o dziele. Możliwe jest wyszczególnienie kilku rodzajów znaków, przy rozpoznaniu ich elementów i funkcji. Należy jednak pamiętać, że ich forma zmieniała się na przestrzeni dziejów, a także na poszczególnych terytoriach, co stanowi niemałe utrudnienie przez wzgląd na ich ilość.

Pierwszą grupę cech tworzą znaki indywidualne poszczególnych majstrów, jak i warsztatów. Mogły zawierać pełne nazwisko majstra, lecz najczęściej występowały w formach majuskułowych inicjałów. W takim wypadku istniało oczywiście ryzyko powtórzenia monogramów, stąd – aby dokonać rozróżnienia – sytuowano je w różnorodnych polach, nieraz o bardzo fantazyjnej formie. Zdarzały się przypadki, w których znakiem warsztatu, czy późniejszej firmy był również gmerk (w kamieniarstwie – sygnatura autora w formie znaku na powierzchni kamienia).

Najczęściej spotykane były jednak znaki próby, które wskazywały na procentową ilość srebra, które jest zawarte w materiale użytym do danego wyrobu złotniczego. Istniało wiele systemów oznaczeń, w zależności od czasów, terytorium i panującej władzy, a regulowały je ściśle przepisy. Jednak właśnie dzięki temu, właściwie rozpoznając cechę, możliwe jest określenie przybliżonego czasu i miejsca powstania dzieła. Znaki próby zaczęły używać symboli cyfrowych od ok. XIX wieku (jednostką miary były łuty, stąd system łutowy), natomiast wcześniej sam znak miejski świadczył o użyciu w stopie metali obowiązującej ówczesnie ilości srebra.

Znaki miejskie pozwalają łączyć wyroby z konkretnymi ośrodkami. Jako oznaczenie przyjmowały formę herbu miasta (bądź jego fragmentu), czasem również całą nazwę miasta, czy też pierwszą jego literę.

Dla sprawdzenia jakości wyrobów, dzieła znakowano również w probierniach państwowych, stąd ich nazwa. W cechach probierczych wykonywanych wedle danego wzoru znajdowały się informacje o próbie srebra, czasem również data i litera miasta. Na terenach dawnej Rzeczypospolitej pojawiły się końcem XVIII wieku, wprowadzone początkowo w zaborze austriackim.

Ciekawymi przykładami są również cechy kontrybucyjne. Oznaczały wyroby, które w myśl zarządzenia kontrybucji austriackiej (1806) zarekwirowano, a które zostały wykupione i oddane właścicielom.

Dlatego też mogły znajdować się nawet na bardzo starych wyrobach. Cechy takie posiadały w polu przede wszystkim literę wskazującą probiernię na danym terytorium.

Wśród wielu jeszcze dodatkowych oznaczeń i rodzajów cech (rozpoznajemy również cechy celne, zapasowe, znaki probierzy, czy też lombardowe, a nawet znaki wskazujące na daty), wyżej wymienione stanowią ich podstawę.

Należy przede wszystkim zdać sobie sprawę, iż znaki złotnicze stanowią bardzo funkcjonalne narzędzie, dzięki któremu możemy, niekiedy nawet z dużą dokładnością, zadatować dzieło, określić miejsce jego powstania, autora lub też prześledzić jego historię. Cechy złotnicze, tak jak każdy szyfr, posiadają swoją kodyfikację, dla której poznania najważniejsze są katalogi znaków, wciąż jednak nie w pełni opracowane.

Opracowanie: Paulina Kluz (Redakcja WMM),

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/).

Bibliografia:

Michał Gradowski, *Dawne złotnictwo: technika i terminologia*, Warszawa 1980;

Michał Gradowski, *Znaki probiercze na zabytkowych srebrach w Polsce*, Warszawa 1988;

Michał Gradowski, *Znaki na srebrze: znaki miejskie i państwowe używane na terenie Polski w obecnych jej granicach*, Warszawa 1994.

Tagi: [biżuteria](#), [złotnictwo](#), [kielich](#), [licencje Creative Commons](#)